

לא אחווה – ניצול

לצד הנחות והמחירים הווליים שהכלכלה השיתופית מייצרת עבור הצרכנים, היא מייצרת עבור העובדים בחברות כמו "אוכר" ואחרות שוק עבודה קפריזי של משרות ארעיות בתנאי עבודה נחותים, נטולות זכויות סוציאליות ונעדרות ביטחון כלכלי. המרוויחים העיקריים משוק העבודה הזה, מלבד הצרכנים – שאין להם שום עניין בשותפות ואחווה – הם ממצאי האפליקציות ובעלי ההון שעומרים מאחוריהם.

למרות הרטוריקה הגלהבת של חסרי הכלכלה השיתופית על העוצמה והיזומות שמאפיינות אותה לכאורה, הרוב המכריע של האנשים המועסקים בה לא בחר להצטרף אליה כיוון שגילה אפשרויות חדשות להעצמה אישית, אלא נדחק לשם מחוסר ברירה. רובם לא הצליחו למצוא מקום תעסוקה נכדה כלה הישנה והמושמצת, שבה עדיין אנשים שמבצעו עבודה זוכים להגנה של חוקי עבודה ונהנים מסל זכויות שחברות האפליקציה של הכלכלה השיתופית, המתארות את עצמן כ"רובין הור" כלכלי, מנסות להתחמק ממנו בכל דרך. כנוי סף, שכרם של רוב עובדי הכלכלה השיתופית מעבודה במשרה מלאה לא חלקית אינו מספיק לצורכי משפחתם, והם נאלצים למצוא לעצמם מקורות הכנסה נוספים.

בצרפת, בארצות-הברית ובמדינות נוספות התארגנויות עובדים ורשויות השלטון החליטו להיאבק בהפרת החוק ובהתחמקות מהאחריות החברתית של חברות הכלכלה השיתופית. כך לאחרונה נפסק בקליפורניה כי נהג של "אוכר" צריך להיחשב כעובד הזכאי לכל הזכויות הנובעות ממעמד זה, ולא כקבלן עצמאי נטול זכויות והגנה.

למרות היתרונות של חודרת מחירים והנחות הצרכנית, מהפכת הכלכלה השיתופית רחוקה מלהיות גן עדן מוסרי המבוסס על אמון, סולידריות וצדק חברתי כפי שמציגים אותה. ביתנים היא בעיקרה הסדר הכלכלי שפועל להעשרת תאגידים מעטים המנצלים את מוצנם הכלכלי של עובדים רבים שמוכנים לעשות כל דבר על מנת לנסות להתקיים בכבוד. ■

אחד ממקורות הכוח של הסדר הכלכלי הקפיטליסטי נובע מיכולתו לעצב את השפה באופן המציג מציאות מורכבת של אי-שוויון וניצול באמצעות מטבעות לשון היוצרות רושם הפוך. קחו למשל את הביטוי "כלכלה שיתופית", המתאר התפתחות כלכלית דרמטית שמאפשרת לאנשים להציע שירותים ומוצרים לאנשים אחרים באמצעות שימוש בטכנולוגיות הדיגיטליות החדשות והחברתיות.

שיתוף מבטא יחס בין אנשים המבוסס על אמון ומבטא אלטרואיזם. ביחסים של שיתוף וחלוקה מה שאמור להנחות את הצדדים אינו רק דאגה לעצמם אלא גם דאגה לאחרים, לפי חסידיה הגלהבים של הכלכלה השיתופית, המהפכה החדשה אמורה להחליש את כוחם של התאגידים הכלכליים הגדולים, לנתץ את מחסומי הכלכלה הישנה, להווליד את המחירים, לצימצם את אי-השוויון וליצור סדר כלכלי חדש של צדק חברתי ורווחה לכל.

הדוגמאות הבולטות של הכלכלה השיתופית הן חברות כמו "אוכר" ו"ליפט" המאפשרות לאנשים לעשות שימוש בכלי הרכב שלהם ולהשתכר מהסעת אנשים המזינים את שירותיהם, וחברות "איייר ביי-אובי" המאפשרות לאנשים להשכיר דירות וחדרים בתנאים לתירים מרחבי העולם. מתברר שהחלקים מרכזיים של הכלכלה השיתופית הן רחוקים מלהיות גן עדן שיתופי והתעסקותי שמבטיחים מטיפיה. כך למשל, לאחרונה מתנהלות תביעות נגד "אוכר" על כך שנהגיה מפלים עיוורים ואנשים עם מוגבלויות אחרות. בתגובה לתביעה השיבה החברה שהיא אינה מעסיקה של הנהגים אלא רק מתווכת בין הנהגים ונותני השירות לצרכנים. הצגתן העצמית של החברות הללו כמתוכות ולא כמי עסיקות נועדה לאפשר להן להמוק מהרגולציה המחייבת את המתחרות שלהן מהעולם הישן – רגולציה ציבורית שנועדה להגן על ערכים כאי-אפליה והגנה על זכויות עובדים.